QORTI CIVILI
PRIM'AWLA
ONOR IMHALLEF ANNA FELICE

Illum 05 ta' Lulju, 2022

Rikors Guramentat Nru: 1018/2019 AF

356 Holdings Limited (C-74760)

vs

Assocjazzjoni tal-Kunsilli Lokali

u

Kunsill Lokali Valletta

Kunsill Lokali Birgu

Kunsill Lokali Isla

Kunsill Lokali Bormla

Kunsill Lokali Qormi

Kunsill Lokali Zebbug (M)

Kunsill Lokali Siggiewi

Kunsill Lokali Rabat (G)

Kunsill Lokali Balzan

Kunsill Lokali Birkirkara

Kunsill Lokali Birzebbugia

Kunsill Lokali Dingli

Kunsill Lokali Fgura

Kunsill Lokali Floriana

Kunsill Lokali Fontana

Kunsill Lokali Gudja

Kunsill Lokali Gzira

Kunsill Lokali Ghajnsielem

Kunsill Lokali Gharb

Kunsill Lokali Gharghur

Kunsill Lokali Ghasri

Kunsill Lokali Ghaxaq

Kunsill Lokali Hamrun

Kunsill Lokali Kalkara

Kunsill Lokali Kirkop

Kunsill Lokali Lija

Kunsill Lokali Luqa

Kunsill Lokali Marsa

Kunsill Lokali Marsaskala

Kunsill Lokali Marsaxlokk

Kunsill Lokali Mellieha

Kunsill Lokali Mosta

Kunsill Lokali Mqabba

Kunsill Lokali Msida

Kunsill Lokali Munxar

Kunsill Lokali Nadur

Kunsill Lokali Naxxar

Kunsill Lokali Paola

Kunsill Lokali Pembroke

Kunsill Lokali Pietà

Kunsill Lokali Qala

Kunsill Lokali Rabat (M)

Kunsill Lokali Safi

Kunsill Lokali San Giljan

Kunsill Lokali San Gwann

Kunsill Lokali San Lawrenz

Kunsill Lokali San Pawl il-Bahar

Kunsill Lokali Sannat

Kunsill Lokali Santa Lucija

Kunsill Lokali Santa Venera

Kunsill Lokali Sliema

Kunsill Lokali Swieqi

Kunsill Lokali Ta' Xbiex

Kunsill Lokali Xaghra

Kunsill Lokali Xewkija

Kunsill Lokali Xghajra

Kunsill Lokali Zebbug (G)

Kunsill Lokali Zurrieq

Kunsill Lokali Mtarfa

u

Faces Consultants Limited ghal kull interess li jista' jkollhom (C-24388)

Il-Qorti:

Rat ir-rikors maħluf ta' 356 Holdings Limited, li permezz tiegħu wara li ġie premess illi:

Fit-tnejn (2) ta' Marzu tas-sena elfejn u wieħed (2001) intlaħaq ftehim ("**l-Ftehim Oriġinali**") bejn l-intimati u s-soċjetà Faces Consultants Limited ("**Faces**"), permezz ta' liema Faces ingħatat konċessjoni u intrabtet li, *inter alia*, tinstalla minimu ta' mitejn u ħamsin (250) *bus shelter*, li tmantni, tissostitwixxi u topera l-imsemmija *bus shelters*. Il-konsiderazzjoni għal Faces fil-Ftehim Oriġinali tikkonsisti unikament fid-dritt ta' sfruttament tal-*bus shelters,* b'mod speċifiku r-reklamar fil-*bus shelters.*

356 hija soċjetà li tinstalla, topera, tmantni u tieħu ħsieb infrastruttura għal protezzjoni ta' passiġġieri li jagħmlu użu tas-servizzi għat-trasport pubbliku.

Fit-28 ta' Ottubru 2016, l-Awtorità għat-Transport f'Malta ("l-**Awtorità**") ħarget sejħa "*Request for Proposals for the Design, Supply, Installation and Maintenance of Advertising Bus Shelters in Malta and Gozo and Maintenance of Existing Advertising Bus Shelter Canopies" (RFP009/2016)*" ("**RFP**"). 356 ssottomettiet il-proposta tagħha għall-RFP u, wara li sar il-proċess ta' evalwazzjoni u selezzjoni, 356 ntagħżlet sabiex tesegwixxi s-servizzi relatati mal-RFP. Faces għażlet li ma tipparteċipax f'dan il-proċess. Is-soċjetà Mediterranean Research and Solutions Limited li pparteċipat f'dan il-proċess ikkontestat, b'rikors quddiem il-Bord ta' Reviżjoni dwar il-Kuntratti Pubbliċi, l-għażla tat-356. L-imsemmi Bord ċaħad l-oġġezzjoni u, minħabba l-fatt li ma sar ebda appell minn din id-deċiżjoni, 356 rebħet u ingħatat l-imsemmi kuntratt.

Fil-11 ta' Ġunju 2018, l-intimati u Faces daħlu fi ftehim ieħor ("**l-Addendum**" u fl'imkien mal-Ftehim Oriġinali, "**il-Kuntratt**") sabiex jimmodifikaw, *inter alia*, *klawżoli* tal-Ftehim Oriġinali li jirregolaw:

a. L-installar ta' *bus shelters* ġodda;

b. Id-durata tal-Ftehim Oriġinali;

c. Ir-revedibbilità tal-Ftehim Oriġinali.

Fit-23 ta' April 2019, Faces ippreżentat rikors (Mandat Nru. 527/2019) fejn talbet il-ħruġ ta' mandat ta' inibizzjoni kontra l-Awtorità biex twaqqaf l-istess Awtorità milli tagħmel xogħolijiet fuq infrastruttura fuq *bus stop* fejn Porte des Bombes, Floriana ("**l-Ewwel Mandat**"). Il-Qorti, fil-21 ta' Mejju 2019, ċaħdet it-talbiet ta' Faces. F'dawn il-proċeduri Faces ippreżentat (għall-ewwel darba) kopja tal-Addendum imsemmi fil-paragrafu 4, liema kopja kellha l-partijiet kummerċjali tagħha *mgħottija* bl-iswed (*redacted*) u għalhekk ir-rikorrent ma kienx jaf l-entità tal-modifiki tal-Ftehim Oriġinali. Faces ma istitwiex proċeduri fuq il-mertu.

Fit-23 ta' Settembru 2019, Faces reġgħet ippreżentat rikors (Mandat Nru. 1285/2019) fejn talbet il-ħruġ ta' mandat ta' inibizzjoni kontra l-Awtorità biex twaqqaf l-istess Awtorità milli tagħmel xogħolijiet fuq infrastruttura għal *bus stop* ġewwa Pembroke. Din id-darba r-rikors ġie preżentat flimkien mal-Kunsill Lokali ta' Pembroke ("**it-Tieni Mandat**"). It-Tieni Mandat intlaqa'. F'dawn il-proċeduri Faces ippreżentat kopja tal-Addendum, din id-darba kollu kemm hu bil-partijiet kummerċjali jidhru. Din kienet l-ewwel darba li t-termini kollha tal-Addendum saru pubbliċi.

Fir-rikors ta' Faces fit-Tieni Mandat, Faces iddikjarat illi:

a. kienet diġà installat tlett mija u ħamsin (350) *bus shelter*;

b. kienet diġà ġiet mitluba li tinstalla sitt mitt (600) *bus shelters* ieħor;

c. kellha tagħmel investiment ta' circa €6,000,000 fir-rigward tal-*bus shelters* il-ġodda.

Għalhekk, f'dan l-istadju, ir-rikorrent sar jaf għall-ewwel darba bin-natura u l-entità tal-modifiki tal-Ftehim Oriġinali, u kien evidenti li l-modifiki kienu mhux biss materjali imma kbar ħafna.

Kif ser jiġi espost aktar il-quddiem, ma hemm l-ebda dubju li l-intimati aġixxew bi ksur lampanti tal-Liġijiet ta' Malta, u dan meta naqsu li jadderixxu mal-liġijiet ta' Malta u tal-Unjoni Ewropea ("**UE**") dwar l-għoti ta' konċessjonijiet.

Fl-ewwel lok, għalkemm il-Ftehim Oriġinali ta' bejn l-intimati u Faces kien intlaħaq qabel ma Malta saret stat membru tal-UE, dak il-ftehim ma jistax, skont il-liġi, jiġi modifikat, mingħajr ma tinħareġ sejħa ġdida, jekk il-modifiki huma materjali u, jew jekk id-durata tal-konċessjoni qed tiġi estiża. Infatti, wara li Malta saret stat membru tal-UE, konċessjonijiet ta' servizzi setgħu biss jiġu mogħtija skont il-liġijiet tal-UE, inkluż qabel is-sena 2014 il-prinċipji tat-trattat tal-UE dwar ugwaljanza, nuqqas ta' diskriminazzjoni u trasparenza, u wara s-sena 2014, id-Direttiva tal-UE li tirregola b'mod espress l-għoti ta' konċessjonijiet (liema Direttiva ġiet trasposta fil-liġi ta' Malta permezz tar-Regolamenti dwar Kuntratti ta' Konċessjoni ("**ir-Regolamenti**") taħt leġislazzjoni sussidjajrja 174.10).

Ghalkemm Regolament 4 tar-Regolamenti jipprovdi li kull proċedura ta' konċessjoni li tkun inħarget sal-pubblikazzjoni tar-Regolamenti għandha tibqa' regolata bil-liġijiet li kienu fis-seħħ fiż-żmien meta ingħatat l-istess konċessjoni, dan ir-regolament ma japplikax għall-estensjoni jew modifika sostanzjali ta' ftehim, li skont il-liġi jikkrejaw konċessjoni ġdida.

Infatti r-Regolamenti jipprovdu li modifiki li jrendu konċessjoni materjalment differenti minn dik inizjalment konkluża jitqiesu bħala modifiki sostanzjali (inkluż b'mod partikolari modifiki li jestendu l-ambitu tal-konċessjoni u / jew ibiddlu il-bilanċ ekonomiku tal-konċessjoni favur il-konċessjonarju b'tali mod li ma kienx previst fil-konċessjoni inizjali), liema modifiki jinneċessitaw sejħa ġdida.

Il-modifiki fl-Addendum, li *inter alia* jestendu kemm id-durata kif ukoll l-iskop tal-konċessjoni oriġinali, huma materjali u sostanzjali, anzi huma kbar ħafna. Modifiki ta' din in-natura ma kienux permessi mil-liġi.

L-intimati ma setgħux jagħmlu dawn il-modifiki mingħajr ma jimplimentaw proċedura ġdida għall-għoti ta' konċessjoni.

L-Addendum għalhekk jirriżulta fi ksur tal-obbligi naxxenti mir-regoli tal-EU dwar l-akkwist pubbliku, liema obbligi ġew imfassla sabiex jiżguraw illi l-operaturi kollha jgawdu minn opportunità ugwali li jippartecipaw f'sejħa pubblika u li jkollhom ukoll l-opportunità li jirbħu l-kuntratt relattiv għas-sejħa.

L-Addendum ingħata mingħajr bażi legali, mingħajr ebda sejħa pubblika, u bil-moħbi, u għalhekk illegalment.

356 ppreżentat protest fl-10 ta' Ottubru 2019 (kopja ta' liema huwa anness hawnhekk bħala "**356 Dok. 2**") iżda l-intimati baqgħu inadempjenti (sal-lum 356 għadha ma rċeviet l-ebda risposta) u għaldaqstant kellha ssir din il-kawża.

Intalbet din il-Qorti sabiex:

1. Tiddikjara li l-intimati, jew min minnhom, aġixxew b'mod *ultra vires* u, jew b'mod li jmur kontra l-liġi fir-rigward tal-Kuntratt u/jew tal-Addendum; u/jew

2. Tiddikjara li l-Kuntratt u/jew l-Addendum huwa null, invalidu u mingħajr ebda effett u għaldaqstant li ma jorbotx.

Bl-ispejjez u bl-imgħax legali; u b'riserva ta' kull dritt u rimedju ieħor li jispetta lil 356.

Rat id-dokumenti annessi.

Rat ir-risposta maħlufa ta' Faces Consultants Limited, li permezz tagħha eċċepiet illi:

Preliminarjament ir-rikors guramentat huwa irritu u null in kwantu huwa nebluz u ma fihx tifsira cara u sewwa tal-bazi tal-azzjoni. Minn qari tar-rikors guramentat lanqas huwa car jekk l-azzjoni attrici hijiex bazata fuq l-Artikolu 469A tal-Kap. 12 tal-Ligijiet ta' Malta jew fuq xi disposizzjoni ohra tal-Ligi.

Fi kwalsiasi kaz u minghajr pregudizzju ghall-premess, jekk l-azzjoni attrici qed issir ai termini tal-Artikolu 469A tal-Kap. 12 tal-Ligijiet ta' Malta, l-istess azzjoni hija improponibbli in kwantu l-kuntratti li taghhom qed tintalab in-nullità ma jikkwalifikawx bhala "ghemil amministrattiv" ghall-finijiet tal-precitat Artikolu 469A tal-Kap. 12 tal-Ligijiet ta' Malta.

Fi kwalsiasi kaz u minghajr pregudizzju ghall-premess, jekk l-azzjoni attrici qed issir ai termini tal-Artikolu 469A tal-Kap. 12 tal-Ligijiet ta' Malta, l-istess azzjoni hija improponibbi in kwantu eskluza mis-sub-inciz numru (4) tal-Artikolu 469A.

Fi kwalsiasi kaz u minghajr pregudizzju ghall-premess, jekk l-azzjoni attrici qed issir ai termini tal-Artikolu 469A tal-Kap. 12 tal-Ligijiet ta' Malta, l-istess azzjoni hija perenta bid-diskors ta' sitt xhur ai termini tas-sub-inciz numru (3) tal-Artikolu 469A.

Fi kwalsiasi kaz u minghajr pregudizzju ghall-premess, jekk l-azzjoni attrici qed issir abbazi ta' Direttiva tal-Unjoni Ewropea li ghaliha ssir referenza fil-paragrafu numru 10 tar-Rikors Guramentat, l-azzjoni attrici hija manifestament improponibbli billi l-ebda Direttiva tal-Unjoni Ewropea ma taghti rimedju mitlub mis-socjetà attrici oltre li l-ebda tali Direttiva m'ghandha effett retroattiv.

Fi kwalsiasi kaz u minghajr pregudizzju ghall-premess, jekk l-azzjoni attrici qed issir abbazi tar-Regolamenti dwar Kuntratti ta' Koncessjoni (S.L. 174.10) din l-Onorabbli Qorti hija inkompetenti *rationae materiae* milli tiehu konjizzjoni ta' kwalsiasi kwistjoni marbuta mal-istess Regolamenti u dan kif provdut specifikament mir-Regolarment 52 tal-S.L. 174.10.

Fi kwalsiasi kaz u minghajr pregudizzju ghall-premess, jekk l-azzjoni attrici qed issir abbazi tar-Regolamenti dwar Kuntratti ta' Koncessjoni (S.L. 174.10) ma jissussistix l-elementi sabiex tigi dikjarat n-nullità taz-zewg kuntratti minnha attakkati.

Fi kwalsiasi kaz u minghajr pregudizzju ghall-premess, is-socjetà attrici m'ghandhiex l-interess guridiku mehtieg sabiex tipproponi l-azzjoni minnha intentata.

Fi kwalsiasi kaz u minghajr pregudizzju ghall-premess ma sar l-ebda agir *ultra vires* jew li altrimenti jikser il-ligi hekk kif qed tallega s-socjetà attrici.

It-talbiet attrici huma fi kwalsiasi kaz infondati fil-fatt u fid-dritt.

Salvi eccezzjonijiet ulterjuri.

Ghaldaqstant ghar-ragunijiet premessi, t-talbiet tas-socjetà attrici ghandhom jigu michuda bl-ispejjez a karigu taghha.

Rat ir-risposta maħlufa tal-Assoċjazzjoni tal-Kunsilli Lokali et, li permezz tagħha eċċepew illi:

Preliminarjament u minghajr pregudizzju, s-socjetà attrici intavolat proceduri ai termini tal-artikolu 113 tar-Regolamenti Dwar Kuntratti ta' Koncessjoni quddiem il-Bord ta' Revizjoni Dwar il-Kuntratti Pubblici (*Il-Bord*), ghal liema kawza l-esponenti pprezentaw ir-risposta taghhom.

Il-proceduri quddiem il-Bord ghadhom pendenti u b'hekk ghad m'hemmx decizjoni dwar dak mitlub mis-socjetà attrici.

Peress li l-proceduri quddiem il-Bord ghadhom pendenti, it-talbiet kif dedotti fir-rikors numru 1018/2019 ipprezentat da parti tas-socjetà attrici ghandhom jigu michuda u r-rikors skartat stante illi din il-kawza hija wahda intempestiva u s-socjetà attrici ma uzatx ir-rimedji ordinarji skont il-Ligi.

Fit-tieni lok u minghajr pregudizzju, is-socjetà attrici ghandha tindika a bazi ta' liema Ligi, qed tintavola l-azzjoni taghha.

F'kaz illi din il-kawza hija wahda bbazata ai termini tal-artikolu 469A tal-Kap. 12 tal-Ligijiet ta' Malta[1], il-ligi tghid li;

> *"kawza ghandha ssir fi zmien sitt xhur minn meta min ikollu interess isir jaf jew seta' jsir jaf, skont liema jiġi l-ewwel, b'dak l-eghmil amministrattiv."*

---

[1] Kodici tal-Organizazzjoni u Procedura Civili, Kap. 12 tal-Ligijiet ta' Malta

B'ammissjoni tas-socjetà attrici stess, ir-rikorrenti saret taf b'dan l-att amministrattiv u cioè l-addendum datat il-11 ta' Gunju 2018 permezz tal-proceduri intavolati fit-23 ta' April 2019.

Nonostante li l-addendum gieypprezentat f'dawk il-proceduri b'partijiet kummercjali mghottija bl-iswed, xorta jibda l-fatt li s-socjetà attrici setghet saret taf bid-dettalji kollha la darba saret taf li l-addendum jezisti.

Ghalhekk, peress li ghaddew is-sitt xhur minn meta saret taf bl-ezistenza tal-addendum sad-data li gie intavolat ir-rikors da parti tas-socjetà attrici, din il-kawza infethet *fuori termine* u b'hekk ir-rikors ghandu jigi michud *in toto*.

Minghajr pregudizzju ghal dak espost, oltre l-eccezzjoni preliminari hawn fuq indikat, l-esponenti jtennu li l-ftehim originali tat-2 ta' Marzu 2001 ma jaqax taht ir-Regolamenti dwar Kuntratti ta' Koncessjoni (S.L. 174.10).

Ir-Regolamenti in kwistjoni jiddefinixxu koncessjoni bhala;

> *"koncessjoni ta' xoghlijiet" tfisser kuntratt bi hlas miftiehem bil-miktub li permezz tieghu entità kontraenti jew awtorità kontraenti wahda jew aktar jafdaw l-ezekuzzjoni ta' xoghlijiet lil operatur ekonomiku wiehed jew aktar, meta l-konsiderazzjoni ghal din id-delega tikkonsisti unikament fid-dritt ta' sfruttament tax-xoghlijiet li huma s-suggett tal-kuntratt jew f'dak id-dritt flimkien ma' hlas;*
>
> *"koncessjoni ta' servizzi" tfisser kuntratt b'interess pekunjarju konkluz bil-miktub, li permezz tieghu awtorità kontraenti jew entità kontraenti wahda jew aktar tafda l-forniment u l-gestjoni ta' servizzi li mhumiex twettiq ta'xoghlijiet kif imsemmi fil-paragrafu (a) lil operatur ekonomiku wiehed jew aktar, meta l-konsiderazzjoni ghaldin tkun tikkonsisti unikament fid-dritt ta' sfruttament tas-servizzi li huma s-suggett tal-kuntratt jew f'dak id-dritt flimkien ma' hlas."*

Issir riferenza partikolari ghal *"sfruttament tax-xoghlijiet li huma s-suggett tal-kuntratt"*, li naturalment ifisser illi l-isfruttament ghandu jsir fuq ix-xogholijiet indikati fil-kuntratt originali.

Issir riferenza ghad-definizzjoni tal-kelma xogholijiet fid-Direttiva 2014/23/EU[2] li tghid is-segwenti;

> **"A work means the outcome of building or civil engineering works taken as a whole which is sufficient in itself to fulfil an economic or technical function"** - *"xoghol" tfisser l-ezitu tax-xoghlijiet tal-kostruzzjoni u inginerija civili mehuda bhala haga wahda li fiha nnifisha hija sufficjenti biex taqdi funzjoni ekonomika jew teknika.*

Issir riferenza ghall-artikolu 2 tar-Regolamenti dwar Kuntratti ta' Koncessjoni (S.L. 174.10) li jispjega ezekuzzjoni ta' xogholijiet bhala;

> *"ezekuzzjoni ta' xoghlijiet" tfisser l-ezekuzzjoni, jew kemm it-tfassil kif ukoll l-ezekuzzjoni, ta' xoghlijiet relatati ma' wahda mill-attivitajiet imsemmija fl-**Iskeda 2** jew ta' bicca xoghol, jew ir-realizzazzjoni, b'liema mezz li jkun, ta' bicca xoghol li tikkorrispondi ghar-rekwiziti specifikati mill-awtorità kontraenti jew mill-entità kontraenti li tezercita influwenza deciziva fuq it-tip jew it-tfassil tal-bicca xoghol"*

Ghalhekk ssir riferenza ghall-iskeda 2 fuq pagna 56 tar-Regolamenti in kwistjoni – Klassi 45.21 - Kostruzzjoni generali tal-bini u xoghlijiet tal-inginerija civili:

> **Din il-klassi teskludi**:-
>
> i. [...]
>
> **ii. Twaqqif ta' kostruzzjonijiet prefabbrikati sħaħ minn partijiet awtomanifatturati mhux tal-konkrit,**

---

[2] Artikolu 5 (8) Direttiva 2014/23/EU tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-26 ta' Frar 2014 dwar l-ghoti ta' kuntratti ta' Koncessjoni b'rilevanza ghall-EEA

[…]"

Konsegwentement, peress illi dawn il-Bus Shelters ma jistghux jitqiesu bhala bini jew xogholijiet tal-inginerija civili, izda bhala kostruzzjonijiet prefabbrikati sħaħ minn partijiet awtomanifatturati mhux tal-konkrit, liema Bus Shelters jiffurmaw is-suggett tal-ftehim originali datat it-2 ta' Marzu 2001 u sussegwentement tal-Addendum datat il-11 ta' Gunju 2018, il-ftehimiet in kwisjtoni ma jistghux jigu interpretati bhala Kuntratti ta' Koncessjoni ai termini tar-Regolamenti dwar Kuntratti ta' Koncessjoni (S.L. 174.10) u b'hekk it-talbiet tas-socjetà attrici ghandhom jigu michuda.

Minghajr pregudizzju ghas-suespost, it-talbiet tas-socjetà attrici huma infondati fil-fatt u fid-dritt u b'hekk ghandhom jigu michuda ghas-segwenti ragunijiet:

Il-kuntratt originali datat it-2 ta' Marzu 2001 kif ukoll l-Addendum datat il-11 ta' Gunju 2018 ma jaqghux taht l-ambitu tar-Regolamenti dwar Kuntratti ta' Koncessjoni u dan stante illi;

i. Il-kuntratt originali huwa datat it-2 ta' Marzu 2001, u cioè, gie konkluz qabel li Malta saret parti mill-Unjoni Ewropea.

   Illi la darba Malta saret parti mill-Unjoni Ewropea, id-Direttiva tal-Unjoni Ewropea li tirregola b'mod espress l-ghoti ta' koncessjonijiet giet trasposta fil-Ligi ta' Malta permezz tar-Regolamenti dwar Kuntratti ta' Koncessjoni (S.L. 174.10).

   Illi l-artikolu erbgha (4) tal-Ligi sucitata tghid is-segwenti;

   "Kull procedura ta' koncessjoni li tkun inharget sal-pubblikazzjoni ta' dawn ir-regolamenti ghandha tibqa' regolata bil-ligijiet li kienu fis-sehh, inkluz kull revizjoni fuq xi decizjoni dwar dan."

   Illi stante li l-ftehim originali gie konkluz qabel ma ma dahlu fis-sehh dawn ir-Regolamenti, dan il-ftehim datat

it-2 ta’ Marzu 2001 huwa ezentat mill-effetti ta’ dawn ir-Regolamenti.

ii. Illi l-Addendum datat il-11 ta’ Gunju 2018 ukoll ghandu jigi ezentat minn dawn ir-Regolamenti u dan stante illi dan jifforma parti mill-ftehim originali datat it-2 ta’ Marzu 2001 peress illi huwa soggett ai termini u kundizzjonijiet tal-ftehim originali.

Illi a kuntrarju ghal dak dedott fir-rikors mahluf tas-socjetà attrici, l-Addendum ma ghandux jigi interpretat bhala ftehim gdid li jikkrea koncessjoni gdida.

Illi l-kelma Addendum skont id-dizzjunarju ta’ Cambridge jiddefinixxi l-kelma Addendum bhala s-segwenti;

“Something that has been added to a book, speech or document,” – xi haga mizjuda ma ktieb, diskors jew dokument.

Illi huwa argument insostenibbli li addendum ghandu jigi interpretat bhala dokument gdid u separat mill-ftehim originali ghaliex addendum inniffsu ghandu jifforma parti u jaqa taht it-termini u kundizzjonijiet indikati fid-dokument originali.

Illi oltre dan, ghandu jigi osservat li l-Addendum in kwistjoni gie maghmul sabiex jikkjarifika u jistipola data ta’ terminazzjoni tal-ftehim originali tat-2 ta’ Marzu 2001.

Illi li kieku ma ezistiex l-Addendum tal-11 ta’ Gunju 2018, is-socjeta’ attrici kienet ser tkun pregudikata stante li l-ftehim originali setgha jibqa fis-sehh ghal ghexieren ta’ snin.

Oltre l-kjarifika tad-data ta’ terminazzjoni, l-addendum ipprovda ghal numru minimu ta’ 50 bus shelters, filwaqt li l-ftehim originali tat-2 ta’ Marzu 2001 ipprovda minimu ta’ 250 bus shelters.

Tali rekwizit ta' minimu ta' 50 bus shelters huwa sempliciment mekkanizmu sabiex l-addendum jidhol fis-sehh u ghalhekk tali emendi li saru permezz tal-Addendum in kwistjoni ma jistghux jigu interpretati bhala modifiki sostanzjali ai termini tar-Regolamenti dwar Kuntratti ta' Koncessjoni.

Ghalhekk jibqa' l-fatt li l-addendum datat il-11 ta' Gunju 2018 jifforma parti integrali tal-ftehim originali datat it-2 ta' Marzu 2001 u b'hekk ghandhom jigu interpretati flimkien bhala ftehim wiehed, liema ftehimiet ghakhekk huma ezenti mir-Regolamenti dwar Kuntratti ta' Koncessjoni (S.L. 174.10).

Salv eccezzjonijiet ulterjuri illi jistghu jitressqu skont il-Ligi.

Bl-ispejjez kontra rikorrenti li minn issa qeghdin jigu ingunti in subizzjoni.

Rat ir-risposta maħlufa tal-Kunsill Lokali Ta' Xbiex li permezz tagħha eċċepixxa illi:

Preliminarjament is-socjetà attrici ma ghandha l-ebda interess guridiku li tattakka dak pattwit kuntrattwalment mill-esponenti u dan peress li tali ftehim ma huwa jippregudikaha bl-ebda mod.

Preliminarjament ukoll is-socjetà attrici trid tindika taht liema disposizzjoni tal-ligi sejset il-kawza odjerna stante li minn qari tar-rikors promotur tali mhux car.

F'kaz li l-kawza odjerna giet imsejsa fuq l-Artikolu 469A tal-Kap. 12 tal-Ligijiet ta' Malta, l-esponenti tecepixxi l-preskrizzjoni stante li l-istess kawza kellha tigi intavolata fi zmien sitt xhur liema perjodu huwa wiehed ta' dekadenza.

Ulterjorment l-ghoti ta' kuntratt bhal dak odjern ma jaqax taht id-definizzjoni ta' ghemil amministrattiv u b'hekk mhux sindikabbli taht l-Artikolu 469A.

F'kaz li tali kawza ma gietx imsejsa fuq l-Artikolu 469A tal-Kap. 12 tal-Ligijiet ta' Malta l-esponenti ggib a konjizzjoni ta' dina l-Onorabbli Qorti l-fatt li r-rekwiziti tal-Artikolu 460 tal-Kap. 12 tal-Ligijiet ta' Malta, liema rekwiziti huma ta' natura pubblika,

ma gewx osservati mis-socjetà attrici. Fis-sentenza tal-Qorti tal-Appell (Sede Inferjuri) tal-10 ta' April 2003 fl-ismijiet Salvatore Ellis et noe vs il-Kontrollur tad-Dwana gie ritenut li nuqqas ta' osservanza tal-Artikolu 460 tal-Kap. 12 tal-Ligijiet ta' Malta mhux talli jgibu n-nullità tal-azzjoni izda sahansitra suppost wassal sabiex ir-Registratur tal-Qorti lanqas biss jircievi u jaccetta r-rikors promotur.

Fil-mertu t-talbiet attrici huma infondati fid-dritt u fil-fatt.

Minghajr pregudizzju ghas-suespost l-ghoti tal-kuntratt *de quo* huwa *intra vires* ghall-kuntrarju ta' dak li qed tghid is-socjetà attrici u dan peress li l-poteri tal-Kunsilli hekk kif stabbiliti taht il-Kap. 363 tal-Ligijiet ta' Malta u taht ir-Regolamenti ta' Kuntratti ta' Koncessjoni.

Sav eccezzjonijiet ulterjuri.

Bl-ispejjez.

Rat ir-risposta maħlufa tal-Kunsill Lokali Pembroke li permezz tagħha eċċepixxa illi:

It-talbiet tas-socjetà rikorrenti 356 Holdings Limited huma infondati fil-fatt u fid-dritt fil-konfront taghhom u ghandhom jigu respinti bl-ispejjez kontra l-istess socjetà rikorrenti u dan ghas-segwenti ragunijiet.

In limine litis jigi eccepit li r-rikors guramentat ma jindikax abbazi ta' liema ligi u/jew artikoli qeghda tigi msejsa l-pretensjoni u ghalhekk is-socjetà rikorrenti ghandha minnufih tindika l-bazi legali ta' din l-azzjoni kemm sabiex id-difiza titpogga fi grad li fih tkun taf sewwa ghalxiex ghandha tirrispondi u kif ukoll sabiex il-Qorti tkun f'posizzjoni taghmel l-evalwazzjoni tat-talbiet.

Relatat mal-ewwel eccezzjoni izda minghajr pregudizzju ghall-istess, jekk l-azzjoni rikorrenti hija msejsa fuq il-Kodici ta' Organizzazzjoni u Procedura Civili, senjatament l-artikolu 469A, l-azzjoni hija improponibbli peress li l-kuntratt li qed jigi mitlub

l-istharrig tieghu ma jikkonsistix f'ghemil amministrattiv ai fini tal-istess artikolu.

Relatata mal-ewwel eccezzjoni izda minghajr pregudizzju ghall-ewwel u t-tieni eccezzjoni jekk din il-kawza giet imsejsa fuq l-artikolu 469A tal-Kap. 12, hija improponibbli in kwantu a tenur tal-artikolu 52 tal-Legislazzjoni Sussidjarja 601.09 huwa l-Bord ta' Revizjoni dwar il-kuntratti pubblici li hija l-Awtorità kompetenti sabiex titratta ma' kwistjonijiet u tilwim li jaqghu taht l-istess regolamenti.

Relatata mal-ewwel eccezzjoni izda minghajr pregudizzju ghall-ewwel, it-tieni, u t-tielet eccezzjoni, jekk din il-kawza giet imsejsa fuq l-artikolu 469A tal-Kap. 12, l-azzjoni hija perenta bit-trapass tat-terminu tas-sitt (6) xhur sabiex titressaq din l-azzjoni.

Minghajr pregudizzju ghal dak eccepit precedentement, jekk l-azzjoni proposta qed tigi msejsa fuq id-Direttiva tal-Unjoni Ewropea li ghaliha ssir riferenza fir-rikors guramentat, l-azzjoni hija perenta bit-trapass tat-terminu tas-sitt (6) xhur sabiex titressaq din l-azzjoni u dan a tenur tar-Regolament 118 sub-inciz (b) Legislazzjoni Sussidjarja 601.09.

Minghajr pregudizzju ghal dak eccepit precedentement, l-azzjoni tentata mis-sojcetà rikorrenti mhix proponibbli ai termini tar-Regolament dwar il-Kuntratti ta' Koncessjoni u dan peress illi skond ir-regolament tal-L.S. 601.09, kull procedura ta' koncessjoni li nharget qabel il-pubblikazzjoni tal-istess regolament ghandha tibqa' regolata bil-ligijiet li kienu fis-sehh u ghalhekk il-kuntratt mertu tal-kawza odjerna ma jistax jigi regolat bil-L.S. 601.09 stante l-fatt li dan dahal fis-sehh fis-sena 2011.

Minghajr pregudizzju ghal dak eccepit precedentement, il-kuntratt in vigore mertu tal-kawza odjerna huwa dak iffirmat u datat 2 ta' Marzu 2001 u l-addendum tal-11 ta' Gunju 2018 ma huwa xejn ghajr zieda mal-ftehim originali u bl-ebda mod ma jimmodika b'mod sostanzjali l-istess ftehim u/jew jikkostitwixxi ftehim gdid.

Minghajr pregudizzju ghal dak eccepit precedentement, l-azzjoni tentata mis-socjetà rikorrenti mhix proponibbli ai termini tar-Regolamenti dwar il-Kuntratti ta' Koncessjoni u dan peress li l-istess Regolament (LS 601.09) jeskludi kuntratti ta' twaqqif ta' kostruzzjonijiet prefabbrikati shah minn partijiet awtomanufatturati mhux tal-konkrit, bhalma huma bus shelters, u ghalhekk il-kuntratt mertu tal-kawza odjerna ma jistax jigi interpretat bhala kuntratt ta' Koncessjoni.

Fi kwalunkwe kaz, imsejsa fuq liema ligi u jew artikoli hija imsejsa l-azzjoni, ma hemmx l-elementi sabiex tigi ddikjarata n-nullità tal-kuntratt u/jew addendum attakkat minnha.

It-talbiet rikorrenti huma f'kull kaz infondati fil-fatt u fid-dritt.

Salv eccezzjonijiet ulterjuri.

Rat in-noti ta' sottomissjonijiet tas-soċjetà attriċi, tas-soċjetà konvenuta u tal-Assoċjazzjoni tal-Kunsilli Lokali et dwar l-eċċezzjonijiet preliminari sollevati mill-konvenuti.

Rat li l-kawża tħalliet għas-sentenza dwar l-eċċezzjonijiet preliminari sollevati mill-konvenuti.

Rat l-atti kollha tal-kawża.

Ikkunsidrat illi din hija kawża għal stħarriġ ta' għemil amministrattiv ai termini tal-artikolu 469A tal-Kapitolu 12 tal-Liġijiet ta' Malta. Permezz ta' din l-azzjoni, is-soċjetá attriċi qed tattakka d-deċiżjoni tal-Assoċjazzjoni u Kunsilli konvenuti li jiffirmaw *addendum* mas-soċjetà konvenuta nhar il-11 ta' Ġunju 2018 in segwitu għall-ftehim oriġinali li kien ġie ffirmat mill-istess partijiet fit-2 ta' Marzu 2001. L-attriċi tgħid illi l-*addendum* jimmodifika b'mod sostanzjali l-ftehim oriġinali u li dan ma setax isir mingħajr ma tinħareġ sejħa għall-offerti ġdida għaliex effettivament ġiet kreata konċessjoni ġdida. Is-soċjetà attriċi tikkontendi li għalhekk il-konvenuti aġixxew bi ksur tar-Regolamenti dwar Kuntratti ta' Konċessjoni - Leġislazzjoni Sussidjarja 601.09 (minn issa 'l quddiem imsejjħa 'Ir-Regolamenti') li jimplimentaw id-Direttiva 2014/23/UE tal-

Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-26 ta' Frar 2014 dwar l-għoti ta' kuntratti ta' konċessjoni.

Konsegwentement, il-Qorti qed tintalab tiddikjara li l-kuntratt oriġinali u/jew l-*addendum* in kwistjoni huwa null, invalidu u mingħajr l-ebda effett għall-finijiet u effetti kollha tal-liġi.

Fl-udjenza tas-16 ta' Jannar 2020 Dr. Marisa Vella għas-soċjetà attriċi ċċarat illi l-azzjoni attriċi hija impostata abbażi tal-artikolu 469A tal-Kap. 12. Fid-dawl ta' din id-dikjarazzjoni, Dr. Massimo Vella għas-soċjetà konvenuta rtira l-ewwel eċċezzjoni tiegħu. Dr. Sarah Chircop Beck għall-Kunsill Lokali Ta' Xbiex irtirat it-tieni eċċezzjoni tagħha.

Fl-udjenza tas-17 ta' Novembru 2020 Dr. Massimo Vella għas-soċjetà konvenuta ddikjara li l-eċċezzjonijiet preliminari tal-assistita tiegħu kienu dawk kontenuti f'paragrafi 2 sa 8 tar-risposta maħlufa.

Il-Kunsill Lokali Pembroke iddikjara permezz ta' nota li qed jirtira l-ewwel eċċezzjoni preliminari tiegħu fid-dawl tad-dikjarazzjoni ta' Dr. Marisa Vella dwar in-natura tal-azzjoni.

Finalment, l-Assoċjazzjoni tal-Kunsilli Lokali et iddikjaraw permezz ta' nota li l-eċċezzjonijiet preliminari tagħhom huma dawk kontenuti fil-paragrafi 1, 2, 3, 5 u 6 tar-risposta maħlufa tagħhom.

Kif diġà nqal, is-sentenza tal-lum hija limitata għall-eċċezzjonijiet preliminari sollevati mill-konvenuti u ċioè li:

- L-azzjoni hija improponibbli in kwantu li l-kuntratti li tagħhom qed jintalab in-nullità ma jikkwalifikawx bħala 'egħmil amministrattiv' għall-finijiet tal-artikolu 469A tal-Kap. 12;

- Is-soċjetà attriċi kellha rimedji oħra għad-disposizzjoni tagħha u allura ma setgħetx tirrikorri għall-azzjoni tal-lum. Relatata ma' din l-eċċezzjoni ġiet eċċepita wkoll l-intempestiva tal-azzjoni u li din il-Qorti hija inkompetenti *ratione materiae* milli tieħu konjizzjoni ta' kwalunkwe

azzjoni relatata mar-Regolamenti u dan kif jipprovdi r-Regolament numru 52;

- L-azzjoni hija perenta bid-dekors ta' sitt xhur ai termini tat-tielet sub-inċiż tal-artikolu 469A;

- L-azzjoni hija improponibbli għaliex Direttiva tal-Unjoni Ewropea ma tistax tagħti r-rimedju mitlub mis-soċjetà attriċi u fi kwalunkwe każ m'għandiex effett retroattiv;

- Is-soċjetà attriċi m'għandhiex l-interess ġuridiku meħtieġ biex tipproponi din il-kawża;

- Il-kuntratt oriġinali u l-addendum ma jaqgħux taħt ir-Regolamenti għaliex il-*bus shelters* li huma l-mertu tal-konċessjoni ma jaqgħux taħt id-definizzjoni ta' 'konċessjoni ta' xogħlijiet' jew 'konċessjoni ta' servizzi'.

<u>Egħmil Amministrattiv</u>

Skont it-tieni sub-inċiż tal-artikolu 469A, egħmil amministrattiv tfisser '*il-ħruġ ta' kull ordni, liċenzja, permess, warrant, deċiżjoni jew ir-rifjut għal talba ta' xi persuna li jsir minn awtorità pubblika, iżda ma tinkludix xi ħaġa li ssir bl-għan ta' organizzazzjoni jew amministrazzjoni interna fl-istess awtorità.*'

L-eċċipjenti jargumentaw li din id-definizzjoni ma tinkludix fost l-atti amministrattivi l-iskritturi fejn l-awtorità pubblika tkun parti kontraenti fuq dik l-iskrittura.

Il-Qorti ma taqbilx. Dak li qed tilmenta minnu l-attriċi huwa proprju d-deċiżjoni tal-assoċjazzjoni u tal-kunsilli konvenuti li jiffirmaw l-*addendum* mas-soċjetà konvenuta. Il-liġi hija ċara meta tirreferi *inter alia* għal **<u>kull deċiżjoni</u>** dment li ma tkunx '*xi ħaġa li ssir bl-għan ta' organizzazzjoni jew amministrazzjoni interna fl-istess awtorità.*

Kwistjoni simili ġiet trattata u deċiża minn din il-Qorti diversament presjeduta fil-kawża fl-ismijiet **Dragonara Gaming Limited vs Il-Ministru tal-Finanzi et**, tat-12 ta' Ottubru 2016. Is-soċjetà attriċi f'dik il-kawża kienet qed

tilmenta minn deċiżjoni tal-Gvern li jiddikjara lill-offerent ieħor bħala *preferred proponent* u li ser jidħol f'negozjati mal-offerent sabiex tingħata lilu l-konċessjoni mertu ta' dawk il-proċeduri. Din il-Qorti diversament presjeduta kienet laqgħet l-argument tas-soċjetà attriċi f'dik il-kawża li t-talbiet attriċi jistgħu jinkwadraw ruħhom inter alia abbażi ta' allegat ksur ta' relazzjoni kuntrattwali jew pre kuntrattwali u għaldaqstant, ġie eskluż illi l-kawża saret taħt l-artikolu 469A.

Madanakollu, il-Qorti tal-Appell ma qablitx u fis-sentenza tagħha tas-27 ta' Ottubru 2017 qalet hekk:

> *"...din il-Qorti tinnota li n-natura tal-azzjoni ma tiddependix fuq kif jogħġbu jsejħilha l-attur, iżda din għandha tiftiehem min-natura tal-ilment, min-natura tal-għemil li dwaru saret il-kawża, u kif ukoll in-natura tar-rimedju mitlub mill-istess attur. Fil-fehma tal-Qorti dak li sar mill-gvern intimat jaqa' li jitqies bħala għemil amministrattiv skont il-liġi, li fid-definizzjoni ta' din il-frażi tkopri kull deċiżoni li ssir minn awtorità pubblika."*

Din il-Qorti, bħall-Qorti tal-Appell fil-każ suċitat hija tal-fehma li:

> *"F'dan il-każ, is-soċjetà attriċi qed titlob reviżjoni ta' deċiżjoni li ttieħdet minn xi awtorità kostitwita mill-gvern, u għal tali ilment, il-liġi tipprovdi rimedju fl-imsemmi Artikolu 469A li m'għandux jiġi mwarrab."*

<u>Rimedju Ieħor u Kompetenza *Ratione Materaie*</u>

Ir-raba' sub-inċiż tal-artikolu 469A jiddisponi li:

> *"Id-dispożizzjonijiet ta' dan l-artikolu ma għandhomx japplikaw meta l-mod ta' kontestazzjoni jew ta' ksib ta' rimedju dwar xi att amministrattiv partikolari quddiem qorti jew tribunal jiġi provdut dwaru f'xi liġi oħra."*

Jirriżulta li qabel intavolat din il-kawża, is-soċjetà attriċi bdiet proċeduri quddiem il-Bord ta' Reviżjoni dwar Kuntratti Pubbliċi, stabbilit permezz tar-Regolamenti. F'dawk il-proċeduri s-soċjetà attriċi qed titlob dikjarazzjoni ta' ineffettività tal-istess żewġ

kuntratti mertu ta’ din il-kawża u ċioè l-kuntratt oriġinali u l-*addendum*.

Skont ir-Regolament numru 113:

> *"(1) Parti interessata jew offerent jista' jippreżenta rikors quddiem il-Bord ta’ Reviżjoni dwar il-Kuntratti Pubbliċi sabiex jiddikjara l-ineffettività ta’ kuntratt ta’ konċessjoni b’valur stmat li jilħaq jew jaqbeż il-limitu stabbilit fl-Iskeda 3*."

Mhux kontestat illi l-valur tal-kuntratti mertu tal-każ fil-fatt jaqbeż il-limitu stabbilit fl-Iskeda.

L-eċċepjenti jargumentaw li s-soċjetà attriċi rrikorriet għar-rimedju speċjali li jagħtiha l-liġi u ċioè r-Regolamenti u hija għalhekk prekluża milli tintavola din il-kawża bħala waħda għall-stħarriġ ta’ egħmil amministrattiv a tenur tal-artikolu 469A tal-Kap. 12. Is-soċjetà konvenuta tkompli billi tgħid li s-soċjetà attriċi qed tuża ż-żewġ proċeduri biex tipprova tikseb l-istess ħaġa.

Ir-Regolamenti 52 jiddisponi li:

> *"(1) Il-Bord ta’ Reviżjoni dwar il-Kuntratti Pubbliċi u t-Tribunal għas-Sanzjonijiet Kummerċjali kif stabbilit taħt ir-Regolamenti tal-2016 dwar Kuntratti Pubbliċi, għandhom jitqiesu awtoritajiet kompetenti biex jittrattaw ma’ kwistjonijet u tilwim li jaqgħu taħt dawn ir-regolamenti*."

Madanakollu, l-attriċi tgħid illi hija fil-fatt bdiet dawn il-proċeduri f’każ illi jiġi dikjarat illi r-rikors tagħha quddiem il-Bord kien tardiv – eċċezzjoni li fil-fatt ressqu il-konvenuti f’dawk il-proċeduri.

Dan peress illi skont ir-Regolament numru 118:

> *"Rikorsi għall-ineffettività ta’ kuntratt għandhom jitqiesu ammissibbli jekk ikunu magħmula:*

(a) qabel l-iskadenza mill-inqas tletin jum kalendarji b'effett mill-jum wara d-data li fiha:

(i) l-awtorità kontraenti jew l-entità kontraenti pubblikat avviż ta' għoti ta' kuntratt, sakemm dan l-avviż jinkludi ġustifikazzjoni tad-deċiżjoni tal-awtorità kontraenti jew tal-entità kontraenti li tagħti l-kuntratt mingħajr pubblikazzjoni minn qabel ta' avviż ta' kuntratt fil-Ġurnal Uffiċjali tal-Unjoni Ewropea; jew

(ii) l-awtorità kontraenti jew l-entità kontraenti infurmat lill-offerenti u lill-kandidati konċernati dwar il-konklużjoni tal-kuntratt; u

(b) u f'kull każ ieħor qabel l-iskadenza ta' perjodu ta' mill-inqas sitt xhur b'effett mill-jum wara d-data tal-konklużjoni tal-kuntratt."

Li kieku wieħed kellu japplika dan ir-Regolament kelma b'kelma kien ifisser li l-attriċi kellha tippreżenta t-talba tagħha quddiem il-Bord fi żmien sitt xhur minn meta ġie ffirmat il-kuntratt stante li ma kien hemm l-ebda publikazzjoni ta' avviż ta' għoti ta' kuntratt. Madanakollu, l-attriċi tinsisti li peress li ma seħħet l-ebda pubblikazzjoni u ma ngħatat l-ebda informazzjoni, hija saret taf illi ġie ffirmat l-*addendum* biss wara li skadew is-sitt xhur minn meta l-istess *addendum* ġie ffirmat.

Isegwi għalhekk illi kieku l-Qorti kellha tinterpreta r-Regolament bil-mod li qed jippretendu l-konvenuti quddiem il-Bord, l-attriċi kellha sitt xhur ċans biex tippreżenta rikors dwar *addendum* li lanqas biss kienet taf li jeżisti.

Din l-interpretazzjoni ma tagħmilx sens u żgur illi ma tistax titqies illi tagħmel ġustizzja mas-soċjetà attriċi jew oħrajn li jsibu ruħhom fil-posizzjoni tagħha.

Fil-fatt, il-Qorti tal-Appell fil-każ fl-ismijiet Supreme Travel Limited vs Awtorità għat-Trasport f'Malta et, tal-31 ta' Awwissu 2021, qalet proprju hekk dwar dan it-terminu:

"Trattat l-appell, din il-Qorti tara li, fl-interess tas-serjetà u l-gustizzja, irid jingħad li s-soċjetà appellanti għandha ragun. Hu veru li l-ligi timponi terminu ta' sitt xhur għal kontestazzjoni li jibda jgħaddi mid-data tal-kuntratt, però, jekk l-operaturi ekonomiċi interessati ma jkunux jafu b'din id-data li ma tkunx giet reża pubblika, hu diffiċli li jingħad li t-terminu jgħaddi mid-data tal-kuntratt li jkun inżamm mistur!

...

... hija l-fehma tal-Qorti li, f'kull każ, it-terminu jrid jingħad li jibda minn meta min hu interessat seta' jsir jaf bid-data tal-pubblikazzjoni tal-kuntratt. Hu prinċipju generali ta' dritt amministrattiv li meta l-ligi tipprovdi rimedju, dak ir-rimedju jrid ikun reali u effettiv, u jinqara b'mod li jista' jintuża. Id-direttiva titlob u timplika l-ghoti ta' avviz pubbliku tal-ghoti tal-kuntratt u tar-ragunijiet ghaliex l-awtorità kontraenti jkun dehrilha li kellha taghti l-kuntratt bla hrug minn qabel tal-avviz tal-kuntratt.

...

L-Awtorità għat-Trasport twiegeb li l-ligi hi ċara u meta timponi terminu ta' sitt xhur b'effett mill-jum wara d-data tal-konklużjoni tal-kuntratt, idejn il-Qorti huma marbuta. Din il-Qorti ma taċċettax dan l-argument. Il-Qorti, kif digà ingħad qabel, trid tiddeċiedi skont il-gustizzja, u t-terminu għandu jitqies li jibda jgħaddi minn meta min ikun interessat seta' jkun jaf bih. Darba li f'dan il-każ ma jirriżultax li saret pubblikazzjoni tal-avviż tal-kuntratt fil-gurnal uffiċċjali tal-Unjoni Ewropea, it-terminu għandu jitqies li beda jgħaddi mit-3 ta' Diċembru, 2020, (data li fiha l-ghoti tal-kuntratt sar pubbliku) u l-oggezzjoni li ressqet is-soċjetà rikorrenti fis-16 ta' Frar, 2021, għandu jitqies validu."

Għalkemm jidher illi għalhekk il-kwistjoni hija llum sorvolata bid-deċiżjoni ċara tal-Qorti tal-Appell, il-Bord laħaq iddeċieda li jissospendi l-proċeduri sakemm tingħata deċiżjoni fil-kawża tal-lum. Għaldaqstant, il-Qorti tqis illi mhuwiex fl-aħjar interess tal-ġustizzja li f'dan l-istadju tiddikjara li l-attriċi għad għandha

rimedju ieħor u/jew li din il-Qorti hija inkompetenti *rationae materiae* u terġa tibgħatha quddiem il-Bord.

<u>L-azzjoni hija perenta</u>

A tenur tat-tielet sub inċiż tal-artikolu 469A:

> *"Kawża biex twaqqa' egħmil amministrattiv taħt is-subartikolu (1)(b) għandha ssir fi żmien sitt xhur minn meta min ikollu interess isir jaf jew seta' jsir jaf, skont liema jiġi l-ewwel, b'dak l-egħmil amministrattiv."*

Din il-kawża giet intavolata fil-25 ta' Ottubru 2019. Kif diġà ntqal, l-*addendum* ġie ffirmat fil-11 ta' Ġunju 2018 filwaqt illi l-kuntratt oriġinali kien sar fit-2 ta' Marzu 2001.

Fit-23 ta' April 2019, is-soċjetà konvenuta intavolat l-ewwel mandat t'inibizzjoni kontra l-Awtorità għat-Trasport f'Malta u fis-26 ta' April ġie ppreżentat kopja tal-*addendum* bil-klawsoli kummerċjali redatti. Is-soċjetà attriċi ma kienitx parti f'dawk il-proċeduri għalkemm mhux kontestat illi kienet taf bihom. Madanakollu, il-konvenuti ma ġabu l-ebda prova li s-soċjetà attriċi kienet taf, jew setgħet kienet taf bl-*addendum* qabel is-26 ta' April 2019. Din hija prova li kienet tispetta lilhom u mhux lis-soċjetà attriċi. Fuq kollox, kif sewwa tosserva l-attriċi, l-ewwel darba li ġie ppreżentat l-*addendum*, is-soċjetà konvenuta għażlet li ma tikxifx il-partijiet kummerċjali rilevanti tal-ftehim milħuq u allura fi kwalunkwe każ, il-Qorti hija tal-fehma li xorta waħda d-dritt tal-attriċi li tattakka l-*addendum* ma setax jiskatta minn dakinhar. Madanakollu, li jiswa hu li din il-kawża saret **<u>sitt xhur nieqes ġurnata</u>** minn dakinhar illi l-*addendum* ġie ppreżentat il-Qorti fl-atti tal-imsemmi mandat.

Stabbilit dan kollu, għandu jingħad ukoll illi l-attriċi mhijiex u ma tistax tattakka l-kuntratt oriġinali. Fil-fatt, fis-sottomissjonijiet tagħha hija tikjarifika li qed tattakka l-ewwel kuntratt biss kif u sa fejn kien emendat permezz tal-*addendum*.

Interess Ġuridiku

Mhux kontestat illi s-soċjetà attriċi ngħatat kuntratt mill-Awtorità għat-Trasport f'Malta in segwitu għas-sejħa *Request for Proposals for the Design, Supply, Installations and Maintenance of Advertising Bus Shelters in Malta and Gozo and Maintenance of Existing Advertising Shelter Canopies*.

Mill-atti jirriżulta li s-soċjetà konvenuta talbet u ottjeniet il-ħruġ ta' mandat ta' inibizzjoni kontra l-Awtorità għat-Trasport f'Malta sabiex iżżomm lill-Awtorità milli '*tinstalla jew tkompli tinstalla jew altrimenti topera kwalsijasi bus shelter jew installazzjoni simili jew relatata, inklużi canopies, monitors għar-riklamar u/jew vending machines fil-lokalità ta' Pembroke*'. Dan abbażi tal-kuntratt oriġinali u *addendum* li ffirmaw il-konvenuti, mertu ta' dawn il-proċeduri. Skont ir-rikors tas-soċjetà konvenuta u tal-Kunsill Lokali Pembroke stess, is-soċjetà konvenuta kienet ġiet inkarigata sabiex tinstalla minimu ta' 250 *bus shelter* fil-lokalitajiet amministrati minn dawk il-kunsilli lokali li kienu ser jirratifikaw il-ftehim. Ir-rikors ikompli hekk:

> "*Illi l-preġudizzju li ser issofri s-soċjetà kummerċjali jikkonsisti fil-fatt illi l-bus shelters installati minnha mingħajr ebda ħlas għall-Kunsilli Lokali. Is-soċjetà rikorenti tħallas l-ispejjeż kollha ta' installazzjoni, tindif, manutenzjoni, assigurazzjoni, konsum ta' elettriku u kull spiża oħra relatata mal-operazzjoni tal-bus shelters. L-introjtu, li huwa essenzjali sabiex tali operazzjoni tkun vijabbli, jidderiva biss mir-reklamar li jsir mill-istess bus shelters.*"

Il-Qorti hija tal-fehma li l-interess ġuridiku tal-attriċi sabiex tipproponi din il-kawża huwa ċar. Hija ngħatat konċessjoni wara sejħa pubblika għall-offerti imma qed tiġi effettivament miżmuma milli tesegwixxi x-xogħlijiet mis-soċjetà konvenuta li tippretendi li d-dritt huwa mogħti lilha.

Rilevanti huwa dak li qalet din il-Qorti diversament presjeduta fid-deċiżjoni tagħha fl-ismijiet Dragonara Gaming Limited vs Is-Segretarju Permanenti tal-Ministeru Responsabbli għall-Finanzi, tal-5 ta' Diċembru 2019:

"Illi l-kliem tal-artikolu suċċitat huwa ċar u jgħid illi jista' jipproċedi b'azzjoni bħal dik odjerna kull min ikollu interess. Dan il-kliem huwa ċar. Ma jagħmel l-ebda restrizzjoni għal xi kategorija ta' persuni li jistgħu jitolbu l-istħarriġ mill-organi ġudizzjarji ta' egħmil amministrattiv. Hija regola elementari li fejn it-test leġislattiv huwa ċar, m'hemm lok għal ebda interpretazzjoni. Daqstant ieħor huwa paċifikament stabbilit li fejn il-leġislatur jistabbilixxi regola ġenerali, l-interpretu m'għandux jivvinta restrizzjonijiet għaliex jekk jagħmel hekk ma jkunx qiegħed jiċċara r-rieda tal-leġislatur imma jkun qiegħed joħnoqha u jbiddilha. Il-funzjoni tal-organi ġudizzjarji mhix dik li jagħtu l-interpretazzjoni soġġettiva tagħhom, jew il-veduti tagħhom dwar x'għandha tkun il-liġi imma li jistabbilixxu x'inhi n-norma rilevanti kif voluta minn organu ieħor separat – dak leġislattiv – u japplikawha għall-fattispeċje tal-każ partikolari li jkollhom quddiemhom. Għalhekk din il-Qorti ma tistax taċċetta l-propożizzjoni li kawża għal stħarriġ ġudizzjarju ta' egħmil amministrattiv tista' tiġi miftuħa biss minn dik il-persuna li fil-konfront tagħha l-awtorità pubblika tat deċiżjoni;

Illi għalhekk dak li jrid jiġi stabbilit huwa jekk l-attriċi għandhiex interess fid-deċiżjoni dwar it-tiġdid tal-konċessjoni de quo irrispettivament mill-fatt li din saret fil-konfront ta' ħaddieħor u mhux fil-konfront tagħha u irrispettivament minn jekk kienitx parteċipi fil-proċess amministrattiv li wassal għal dik id-deċiżjoni;

It-terminu interess ifisser, fil-kamp legali, dak li jintitola persuna li tipproteġi xi ġid li jkollha

...

Illi mingħajr dubbju, l-attriċi ġiet milquta finanzjarjament kemm-il darba jirriżulta li t-tiġdid tal-konċessjoni ma sarx skont il-liġi u li b'konsegwenza ta' hekk l-attriċi tneħħitilha inġustament l-opportunità li tikkonkorri hija wkoll. Il-Qorti tagħmilha ċara li mhijiex qiegħda tgħaddi xi għamla ta' ġudizzju dwar il-mertu nnifsu. Il-punt ewlieni f'dan l-istadju huwa li min fetaħ din il-kawża jidher li kellu interess

biżżejjed biex jagħmel dan u l-Qorti ma tħossx li għandha ċċaħħad lill-parti attriċi milli tinqeda bih biex tfittex ir-rimedju mitlub. Il-fatt li wieħed ikollu interess li jiftaħ kawża biex jipproteġi ħaġa li jippretendi li hija tiegħu ma jfissirx li fil-fatt għandu dritt għaliha;

Il-kawża tal-lum mhijiex waħda ta' sura merament dikjaratorja, iżda, jekk kemm-il darba kellha tintlaqa', waħda integrativa, għaliex maħsuba biex tħassar l-egħmil amministativ u terġa' tqiegħed kollox għal li kien qabel ittieħdet id-deċiżjoni amministrativa attakkata. L-interess tal-attriċi huwa wieħed attwali, għaliex bid-deċiżjoni meħuda ntlaqtu l-interessi diretti tagħha. Dawn iċ-ċirkostanzi kollha jsaħħu l-fehma tal-Qorti li l-attriċi għandha interess ġuridiku tutelabbli biex tmexxi din il-kawża."

<u>L-Oġġett tal-Kuntratt ma Jaqax fl-Ambitu tar-Regolamenti</u>

Skont it-tieni Regolament:

"Konċessjonijiet" tfisser konċessjonijiet ta' xogħlijiet jew servizzi, kif definit fil-paragrafi (a) u (b) ta' hawn taħt:

(a) "konċessjoni ta' xogħlijiet" tfisser kuntratt bi ħlas miftiehem bil-miktub li permezz tiegħu entità kontraenti jew awtorità kontraenti waħda jew aktar jafdaw l-eżekuzzjoni ta' xogħlijiet lil operatur ekonomiku wieħed jew aktar, meta l-konsiderazzjoni għal din id-delega tikkonsisti unikament fid-dritt ta' sfruttament tax-xogħlijiet li huma s-suġġett tal-kuntratt jew f'dak id-dritt flimkien ma' ħlas;

(b) "konċessjoni ta' servizzi' tfisser kuntratt b'interess pekunjarju konkluż bil-miktub, li permezz tiegħu awtorità kontraenti jew entità kontraenti waħda jew aktar tafda l-forniment u l-ġestjoni ta' servizzi li mhumiex twettiq ta' xogħlijiet kif imsemmi fil-paragrafu (a) lil operator ekonomiku wieħed jew aktar, meta l-konsiderazzjoni għal din tkun tikkonsisti unikament fid-dritt ta' sfruttament tas-servizzi li huma s-suġġett tal-kuntratt jew f'dak id-dritt flimkien ma' ħlas.

...

"eżekuzzjoni ta' xogħlijiet" tfisser l-eżekuzzjoni, jew kemm it-tfassil kif ukoll l-eżekuzzjoni, ta' xogħlijiet relatati ma' waħda mill-attivitajiet imsemmija fl-Iskeda 2 jew ta' biċċa xogħol, jew ir-realizzazzjoni, b'liema mezz li jkun, ta' biċċa xogħol li tikkorrispondi għar-rekwiżiti speċifikati mill-awtorità kontraenti jew mill-entità kontraenti li teżerċita influwenza deċiżiva fuq it-tip jew it-tfassil tal-biċċa xogħol."

L-Assoċjazzjoni tal-Kunsilli Lokali et u l-Kunsill Lokali Pembroke jargumentaw li l-*bus shelters* in kwistjoni ma jistgħux jiġu klassifikati bħala eżekuzzjoni ta' xogħlijiet skont ir-Regolamenti stante li l-iskeda li tagħmel riferenza għaliha d-definizzjoni suċitata teskludi '*twaqqif ta' kostruzzjonijiet prefabbrikati sħaħ minn partijiet awtomanifatturati mhux tal-konkrit*' u allura huma esklużi mill-ambitu tar-Regolamenti.

L-eċċipjenti m'għandhomx raġun fl-eċċezzjoni tagħhom. Skont ir-Regolamenti '*konċessjoni ta' servizzi*' tfisser '*forniment u l-ġestjoni ta' servizzi li m'humiex twettiq ta' xogħlijiet kif imsemmi fil-paragrafu (a)*'. Huwa ċar fil-fehma tal-Qorti illi l-konċessjoni in kwistjoni taqa' fil-kategorija ta' '*konċessjoni ta' servizzi*' in kwantu li l-oġġett tal-kuntratt oriġinali u tal-*addendum* huwa disinn, installazzjoni, tindif, manutenzjoni, reparazzjoni u rimpjazz ta' *bus shelters* u mhux sempliċiment it-twaqqif tagħhom.

Azzjoni Abbażi ta' Direttiva tal-Unjoni Ewropea

Permezz ta' din l-eċċezzjoni, is-soċjetà konvenuta qed tgħid illi s-soċjetà attriċi ma tistax tinvoka direttament il-provvedimenti tad-Direttiva 2014/23/UE in kwantu li mhijiex direttament enforzabbli.

Dwar din l-eċċezzjoni, is-soċjetà attriċi ma ressqitx sottomissjonijiet. Il-Qorti tqis illi sa fejn il-konvenuta qed teċċepixxi li l-attriċi ma tistax tinvoka direttiva tal-Unjoni Ewropea għaliex m'hijiex direttament enforzabbli, din l-eċċezzjoni għandha mis-sewwa la darba mhux kontestat illi d-

direttiva in kwistjoni ġiet implimentata permezz tar-Regolamenti. Kif osservat proprju din il-Qorti diversament presjeduta fil-każ fl-ismijiet Vodafone Malta Limited et vs L-Avukat Ġenerali et, tas-27 ta' Novembru 2008:

> *"F'dan is-sens, il-gurisprudenza Ewropeja pronuncjat ruhha diversi drabi (Ara kaz "Van Duyn" li saret referenza ghalih iktar 'il fuq u l-kaz "Ratti" – Kaz 148/78, [1979] ECR 1629) fejn inghad illi fil-kaz ta' Direttivi, sabiex jigi determinat l-effett dirett o meno taghhom, wiehed ghandu jhares lejn id-data entru liema d-Direttiva kellha tigi implimentata fl-Istati Membri. Jidher car illi wara d-data illi fiha Direttiva ghandha tigi implimentata mill-Istat Membru, anke jekk din ma tkunx giet implimentata, jibda jkollha effett dirett u ghalhekk tista' tigi invokata mill-individwi quddiem il-Qrati nazzjonali. Fil-kaz in ezami, id-Direttiva 2002/20/EC fil-fatt giet trasposta fil-ligi Maltija kif inghad iktar 'il fuq u ghalhekk ma hemm l-ebda dubju dwar l-effett dirett o meno ta' din id-Direttiva. Jinghad illi anke, jekk kellu jkun hemm nuqqas ta' effett dirett tad-Direttiva in kwistjoni, din il-Qorti, hija taht obbligu skond il-Kostituzzjoni illi taghmel kwalunkwe interpretazzjoni fid-dawl tal-ligi Komunitarja u ghalhekk in ogni kaz, ma tistax tinjora d-disposizzjonijiet tad-Direttiva u dan in linea mal-principju ta' l-effett indirett (doctrine of indirect effect) ukoll zviluppata mill-Qrati Ewropej (Ara "Von Colson and Kamann v. Land NordrheinWestfalen" – Kaz. 14/83, [1984] ECR 1891))."*

Dwar it-tieni parti ta' din l-eċċezzjonu u ċioè li d-direttiva m'għandhiex effett retroattiv, il-Qorti ttenni li fis-sottomissjonijiet tagħha s-soċjetà attriċi ċċarat li hija qed tattakka l-ftehim oriġinali ffirmat fl-2001 biss sa fejn ġie modifikat permezz ta' *addendum* li sar fl-2018 li huwa l-mertu proprju ta' dawn il-proċeduri.

<u>Eċċezzjonijiet Oħra</u>

Il-Qorti tinnota li fis-sottomissjonijiet tagħha s-soċjetà konvenuta indikat illi fil-fatt is-seba' eċċezzjoni tagħha mhijiex eċċezzjoni ta' natura preliminari.

Permezz tal-ħames eċċezzjoni tagħhom, l-Assoċjazzjoni tal-Kunsilli Lokali et jeċċepixxu li la l-kuntratt oriġinali u lanqas l-*addendum* ma jaqgħu fl-ambitu tar-Regolamenti.

Permezz tas-sitt eċċezzjoni tiegħu, il-Kunsill Lokali Pembroke jeċċepixxi li l-azzjoni mhijiex proponibbli fid-dawl ta' dak li jipprovdi ir-raba' Regolament. Il-Qorti tinnota wkoll illi l-Kunsill Lokali Pembroke ma ċċarrax liema huma l-eċċezzjonijiet meqjusa preliminari minnu u lanqas għamel sottomissjonijiet finali dwar dawn l-eċċezzjonijiet.

Essenzjalment, permezz ta' dawn l-eċċezzjonijiet tagħhom l-eċċepjenti qed jgħidu l-istess ħaġa u ċioè li l-*addendum* huwa parti mill-kuntratt oriġinali u mhux konċessjoni ġdida kif qed tgħid l-attriċi kif ukoll li allura hija applikabbli l-liġi kif kienet dakinhar illi ngħatat il-konċessjoni fl-2001 u mhux ir-Regolamenti li daħlu fis-seħħ ħafna wara.

Madanakollu, fil-fehma tal-Qorti dawn l-eċċezzjonijiet jirrigwardaw il-mertu proprju tal-każ u mhumiex ta' natura preliminari għaliex biex jiġu deċiżi, il-Qorti trid ta' bilfors tindaga l-mertu ta' dak li qed tallega l-attriċi u ċioè jekk permezz tal-*addendum* seħħitx modifika sostanzjali tal-konċessjoni fit-termini tar-Regolament 85(5) u allura jekk dak l-*addendum* sarx skont il-liġi jew jekk jammontax għall-konċessjoni ġdida li kienet tinneċessita sejħa għall-offerti. L-istess għandu jingħad dwar is-sitt eċċezzjoni tal-Assoċjazzjoni tal-Kunsilli Lokali et.

Il-Qorti sejra għalhekk tastjeni milli tieħu konjizzjoni ta' dawn l-eċċezzjonijiet f'dan l-istadju b'dan illi tirriserva li tipprovdi dwarhom meta tingħata d-deċiżjoni dwar il-mertu.

Għaldaqstant u għar-raġunijiet premessi, din il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċiedi l-kawża billi tastjeni milli tieħu konjizzjoni ulterjuri tal-ewwel eċċezzjoni tas-soċjetà konvenuta, it-tieni u l-ħames eċċezzjoni tal-Kunsill Lokali Ta' Xbiex, it-tieni eċċezzjoni tal-Assoċjazzjoni tal-Kunsilli Lokali et u l-ewwel u l-ħames eċċezzjoni tal-Kunsill Lokali Pembroke in kwantu li jew ġew irtirati jew huma sorvolati wara li l-attriċi ċċarat illi l-azzjoni saret abbażi tal-artikolu 469A tal-Kap. 12, u tiċħad:

i. It-tieni, it-tielet, ir-raba’, il-ħames, is-sitt u t-tmien eċċezzjoni tas-soċjetà konvenuta Faces Consultants Limited;

ii. L-ewwel u t-tielet eċċezzjoni tal-Assoċjazzjoni tal-Kunsilli Lokali et;

iii. L-ewwel, it-tielet u r-raba’ eċċezzjoni tal-Kunsill Lokali Ta’ Xbiex u

iv. It-tieni, it-tielet, ir-raba’ u t-tmien eċċezzjoni tal-Kunsill Lokali Pembroke,

sa fejn huma kompatibbli ma’ dak deċiż u tirriserva li tipprovdi dwar l-eċċezzjonijiet rimanenti tal-konvenuti fid-deċiżjoni dwar il-mertu.

L-ispejjeż riżervati għall-ġudizzju finali.

IMHALLEF

DEP/REG